VILNIUS Penktadienis 1929 m. Lapkričio mėn. 1 d. III metai

VISŲ ŠALIŲ PROLETARAI, VIENYKITĖS!

Pirmyn!

№ 22 (53)

*Kas vergo retežių nedrįsta numest—
Tas laisvas niekuomet nebus! J. Janonis.*

SOCIALDEMOKRATŲ ORGANAS.

KORESPONDENCIJOS
Adr.: Wilno, Urząd Pocztowy 1.
Skrytka Nr. 115.
Red. adr. ul. Antokolska 54a. Telef. 958.

EINA DU KARTU PER MĖNESĮ

Prenumerata: Lenkijoj metams 4 auks., pusei metų 2 auks. Lietuvoj metams 4 litai, pusei metų 2 lit. Užsieniuose dvigubai.
Atskiras numeris 20 sk.

DEMOKRATIJOS KRIZIS, AR „DEMOKRATŲ" KRIZIS.

Dabar yra madoje kalbėti apie „demokratijos krizį", o Lietuvoje kruvinų fašistų gauja visą savo savanaudišką šeimininkavimą ir kruviną sauvalę nori paremti tariamu „demokratijos kriziu". Pralotas Olšauskas, „lašinių skutikai", Petrulis ir eibes smulkesnių vagyšių atidengia „krikščioniškosios demokratijos" tikrąjį veidą, o nusisekęs ir net be pasipriešinimo įvykęs gruodžio perversmas esąs nuvainikavęs „tikrąją demokratiją"...

Pokarines revoliucijos visoje eileje valstybių nušlave monarchijas ir iškele prie viešojo gyvenimo vairo organizuotą liaudį. Lietuvoje vienok iš revoliucijos bangų iškilo ne organizuota darbo masių valia, bet užviešpatavo demokratijos skraiste apsigaubęs juodasis klerikalizmas. Caro ir klerikalų pavergta liaudis, neturedama politinio patyrimo, atsikračiusi caro vergijos, atidave Lietuvos valdymą tiems, kurie ejo į ją bažnyčios autoritetu, evangelijos ir demokratijos šukiais prisidengę. Prie klerikalų įsigalejimo daug prisidejo ir pragaištinga bolševikų politika suskaldžiusi ir sudemoralizavusi Lietuvos darbininkų klasę.

Bet užteko kelių metų klerikalų ponavimo, kaip pasirode, jog revoliucija ir lietuvių tautos išsivadavimas jų prigimties nepakeite. Krikščionių „demokratizmas" buvo tik puta ant įsisiubavusių revoliucijos bangų paviršiaus. Praejo revoliucijos audra ir vel pasirode tikrasis klerikalų veidas Jei prieš karą klerikalai supleštu iš liaudies grobiu buvo priversti dalytis su caro satrapais, tai po karo klerikalai pasistenge vieni viską apžioti ir sudoroti. Jei Olšauskas atstovavo klerikalus jų reakcinej kulturos politikoje, tai Petrulis ir Vailokaitis buvo klerikalų ekonomines politikos vykintojai. „Krikščioniškoji" era Lietuvos gyvenime buvo gobšios ir nusususios buržuazijos plešikavimo laikas demokratiškos respublikos rėmuose. Kapitalo akumuliacija (krovimas) buvo vykinamas visokiomis priemonemis. Anglija turejo kadaise savo „nabobus", Prancuzija „farmerius generolus", Vokietija „griunderius", o Lietuva turi savo „lašinių skutikus", „katalikiškus bankierius" ir „patriotus". Ne iš kolonijų, kaip Anglijoj ar Prancuzijoj, ne iš sumanaus išnaudojimo tarptautines konjunkturos ir suktaus pasisavinimo žemes gerybių, kaip Vokietijoj, Rusijoj ir k, bet iš Lietuvos liaudies kišenes buvo kraunami krikščioniškos buržuazijos turtai. **Visa krikščioniška ukio politika buvo perkrovimas pinigo ir liaudies kišenes į buržuazijos kišenius**. Priemonemis nebuvo varžomasi: Vailokaitis su Karveliu apvale vokiškas markes; „Vilnys", „Bangos" ir kitoki „tautiški" burbulai pragarsejo savo nešvariomis aferomis; prie valdiškų statybų šildesi visa eile „patriotiškų veikejų"; Merkys, Petrulis ir k. eme milžiniškus kyšius; Linartas su savo kompanijonais Yču ir Frenkeliu kriminaliniu keliu, o Purickis su padėjėjais „diplomatiniu" keliu didino „tautinį" kapitalą. Vieni skuto lašinius, užtrauke švediškas paskolas su valdžios garantija, apgaudinėjo ūkininkus žiruotais vekseliais, o kiti stačiai voge kur galejo ir kiek galejo. Ukininkų sąjunga, kaipo ekonomine „krikščioniškosios demokratijos" organizacija, dave daugiausiai sukčių ir aferistų. Pradedant viršunemis su Mikšiais, Trimakais, Josiukais, Sakalauskiais ir k. ir baigiant paskutiniais vagyšeliais iš uk. s-gos bankelių, pieninių ir kitokių ekonominių organizacijų, visi tykojo kiek galima daugiau prisiplešti, kiek galima

daugiau išnaudoti susidariusią patogią „patriotišką“ konjunktuią. Kas šiandien besuskaitys tas visas aukštų valdininkų vagystes, darbo federacijos „miškų operacijas“ ir koncesijų išnaudojimus, krikščioniškų bendrovių suktybes! Plešimas ejo visokiose formose: vieni voge, kiti kyšius eme, treti kure „Galybes“ ir kitokias bendroves, o visų mandriausieji išejo rinkon su „katalikiškais“ koperatyvais ir tuo keliu daugiausiai žmonių nuskriaude. Rask šiandien „patriotą“, kurs nebutų voges, ar bent nebutų tykojęs vogti iš amerikiečių dosniai suaukuotų ir sudetų į bendroves kapitalų? Tokio nerasi. „Pats“ Antanas iš Užpalių įmerke savo uodegą į amerikoniškus dolerius o paskui jį visokie Ramonai, Žyliai ir eibes kitų. Amerikos L-ių Prekybos bendrove, Atstatymo b-ve ir kitos panašios bendroves iškrauste šimtus tukstančių dolerių iš Amerikos lietuvių kišenes ir perkele juos į lietuviškų „patriotų“ ir žulikų kišenes. Apie iždo pašalpas ir paskolas įvairioms katalikiškoms organizacijoms netenka ne kalbeti, nes „dosnus“ krikščionių šeimininkavimas su valstybes iždu buvo skaitoma viena iš legališkiausių ir bene nekalčiausių priemonių padidinti „tautinį“ kapitalą.

Toki tai buvo krikščionių „demokratų“ ekonomine politika. **Visa krikščionių nelaime buvo ta, kad šitai, vagystemis ir suktybemis paremtai tautinei politikai, neatatiko valstybes sutvarkymas.** Demokratine tvarkymosi forma krikščionis suklupde. Pradejo kilti viena po kitos garsios aferos, žmones pradejo plačiai kalbeti apie iždo vagystes ir kai atejo rinkimai „krikščioniškoji demokratija“ pralaimejo.

Stojo demokratine era, arba, kaip fašistai ir reakcininkai pasityčiodami vadina, „tikrosios demokratejos“ laikai. Valstiečių liaudininkų vadovybe, krikščioniškų biznierių nustumta į šalį, tikejosi sulaukti „savo“ laikų, bet apsivyle. Pakairejusios valstiečių mases įvare vadus į koaliciją su socialdemokratais, o jie norejo bendradarbiauti su Voldemaru ir krikščionimis. Iš neįgyvendintų norų kilo pas liaudininkiškus „krikščionis be rožančiaus“ nepasitenkinimas kairiąja koalicija ir net sabotažas ir **kai fašistai pasišove nuversti demokratišką tvarką, liaudininkų viršunių dalis aktingai jiems padejo, o kita dalis nič nieko nedare, kad fašistų bandą išvaikyti.**

Tautininkai, atsiremę karininkų perversmu, su išalkusių vilkų įnirtimu puolesi tęsti laikinai pertrauktą krikščionių grobuonišką politiką. Tik tautininkai tą daro daug akyplešiškiau. **Jei krikščionis galime palyginti prie monelninkų, kurie poteriaudami ir gražiai įkalbinedami liaudies kišenius krauste, tai tautininkus tiktų palyginti prie plešikų, kurie užčiaupę aukai burną ir surišę jai rankas „čistija“ kišenius.** Fašistai giriasi, kad diktaturos tvarka visai atatinkanti jų reikalus. Ir kas gali del to abejoti? Oberžulikas Voldemaras 3 metus voge, sauvaliavo ir nieks neišdrįso prieš jį ir žodelį ištarti. Dabar kiti tą pat daro, ką ir Voldemaras, o liaudis tyli, mokesnius moka, žulikus peni ir kol kas dar nesirengia rimtai su tautiškų plešikų gauja apsidirbti. Fašistine plešimo politika kas met leidžia sau įrašyti į valstybes biudžetą po 15 — 17 milijonų litų palaidų sumų, kurias „tautos vadai“ pasiskirsto kaip tik nori.

Praejo virš 3 metų, kaip buvo iškelta byla prieš krikščioniškus lašinių skutikus ir tik dabar kaltinamieji liko nubausti juokingai mažomis bausmemis. Už nelegalę proklamaciją valstietis, ar darbininkas gauna iki gyvos galvos kalejimo ar net turi mirti, o už iždo vogimą, už kareivių nuodijimą surudijusiais lašiniais, „patriotai“ gauna tik 1 metus kalejimo. Tai yra tautiškos buržuazijos „teisingumas“. Ir visa lašinių byla buvo svarstoma tik tam, kad pritildžius šiek tiek savo konkurentus ir parodžius visuomenei, kad štai, „my tautininki“, einame „keliais dorybes“ ir ne lašinius, bet tik piliečių kailį skutame.

Tegu Lietuvos liaudis ir pavergta, tegu burna mums ir užčiaupta, bet vistiek nenuilstamai reikia aiškinti, jog „lašinių byla“ yra tik lašelis tautiškų ir krikščioniškų žulikyščių okeane.

Įvedę smurto keliu savo diktaturą, fašistai giriasi išgyvendinę „demokratijos krizį“, **kurs kilo iš to, kad buržuazinių „demokratų“ plešri politika nesidave suderint su demokratine valstybes santvarka. Lietuvoje „demokratijos krizis“ buvo tik buržuazinems grupems. Liaudžiai demokratijos krizio nera, yra tik plešrus kruvinas priešas fašistas ir klerikalas, kuriuos reikia pastverti už ilgų rankų.** Kai liaudis laimes, išnyks plešri, savanaudi „tautiškos“ (neišskiriant ne žydų, lenkų ir vokiečių turčių) buržuazijos politika, o tada išnyks ir „demokratijos krizis“.

Antra iš eilės.

Pasibaigus praloto K. Olšausko bylai, kuri buvo sutraukusi ne tik visos Lietuvos, bet ir Europos ir net tolimos Amerikos demesį, eina iš eiles antra, taip vadinama „lašinių byla“. Tiesa, ši antroji byla savo turiniu anai nelygsta, nepatrauks jį savesp pasaulio demesio, nesedi šiuo kartu kaltinamųjų suole aukšti Romos dvasininkai, bet ši byla yra labai charakteringa musų gyvenimui ir Lietuvai, kaipo valstybei. Kaltinami šioj byloj priešakiniai krikščionių demokratų žmones, buvę seimo nariai ir kiti aukti činai. Visi jie skelbia

save didellas patriotais, tevynes mylėtojais, megsta ne jų pažiurų žmonems primesti tų privalumų stoka etc. Bet visi jie kaltinami tuo, kad krikščionių demokratų laikais pristatinedami Kariuomenės Intendanturai ne lietuviškus, bet amerikoniskus ir ukrainiškus lasinius, *apšmugeliavo tevynę sumoj 215 000 litų!*

Gal ne be reikalo musų žmonese jau nuo senlau yra susidarlusi nuomonė, kad visas musų ponų valstybingumas, patriotizmas ir kiti tautiškom spalvom nudažyti atributai *remiasi vien pinigu*. Pradedant X kategorijos valdininkais, kurie ne tik gali laisvai kas dieną prieš skanius pietus išmesti „del apetito" po klebonišką, bet ir „Versalį" bei kitas viliojančias vietas lanko ir baigiant ministeriais ir visokiais „tautos vadais" su tukstantinemis algomis ir šimta tukstantiniais slaptais fondais, visi jie yra d deli „patriotai". Tevynes meilė, jai pasiaukavimas, tautiškumas, valstybingumas etc. retai kada nuo tų ponų liežuvio nuslenka. Bet tik pameginkite tokį „pat iotą", belinksniuojanti visokeriopiai tevynę pridengimui savo vagysčių, pagauti ir patupdyti į kalejimą, tai pamatysite, kad jo patriotizmas bematant išdulkes. Tevynė tokiam patriotui bebus tik bergždžia ožka, kurią j s mielu noru atiduotų žydui, čigonui, ar kam kitam, kas jam atidarytų geležinius kalejimo vartus.

Jei suvargęs valstietis nusikerta valdžios miske botkotį ar baslį tvorai, tai jam tuoj protokolas, kalejimas su visomis jo pasekmemis. O tie, kas vagia iš iz do šimtais tukstančiu, perkasi užsieniuose vogtais pinigais dvarus ir puikius rumus, tie skaitosi dideliais patriotais, tautos vadais" save vadina. Beje, sedejo juk kalejimuose už vagystes ir šiek tiek didesni ponai, kaip pavyzdžiui Kauno vyr. notaras Linartas, Šiaulių notaras Labanauskas, „L. Aido" redaktorius Bagdonas ir dar kai kas, bet palyginus su didžiaisiais vagimis, jie yra tik „gribštukai". Didžiosios žuvys, kaip buvusieji ir esantieji aukšti „tautos vadai" — Purickis, Petrulis, Karvelis, Merkys, vagis Voldemaras, na ir ameri kiečių pinigus išaikvojęs pats „tautos vadas" Antanelis, apie kalejimą nė negalvoja. Į visokius teismus jie spiauna. Lietuviškas gyvenimas parode, kad jie ir iš tikrųjų gali vogti ir į teismus spiaudyti. Pavyzdžiui, 1925 metais seimo buvo iškeltos bylos dviems buv. užsienių reikalų ministeriams — *Voldemarui* už pavogimą 5 milijonų auksinų besmugeliuojant linų monopoliu ir *Purickiui* už kontrabandą sacharino ir šilkinių kojinių. Tos abi garsios bylos pasibaigė tuo, kad iš Voldemaro per Danijos teismą dalį pinigų ateme, o Purickis išsivyniojo Tribunole užsimokejęs dalį muito. Ir kas charakteringa, kad del šių Voldemaro ir Purickio žulikysčių v. liaud. organas „L. Žinios" visą laiką kelė gvoltą ir sauke, kad amžiais tiems žulikams nedovanosią, o jau 1926 metais tie patys valst. liaudininkai vagį Voldemarą įvede į Seimą ir vėliau padare diktatoriumi, gi sacharinčiką Purickį pats Sleževičius pasisodino šale savęs įkeldamas jį į užs. reikalų ministerijos ekonominio departamento direktoriaus vietą! Arba imkime antrą pavyzdį.

Prieš pat trečiojo seimo rinkimus „L. Žinios" colinem raidem pirmame puslapy spausdino, kad krikščionys demokratai baigia išvogti iždą, neteisetai dalina savo organizacijoms dešimtimis tukstančių pašalpas etc., o paemę valdžią tie patys liaudininkai ne tik tų „vagių" nepasodino į kalejimą, bet rudeniop tų pačių metų tarėsi su jais išmesti iš koalicijos socialdemokratus ir pasidalinti valdžia pusiau! Tokie reiškiniai ir negalvojančius piliečius labai stebino, bet kiekvienas senu įpročiu pamojo ranka—„et, nebuvo, girdi, ir nėra Lietuvoj teisybes".

Kuomet prasidejo praloto Olšausko byla, visa visuomene buvo įsitikinusi, kad Ustijanovskienę pasmaugė Olšauskas, bet niekas netikėjo, kad jį teismas pripažins žmogžudžiu ir pades į kalejimą — „varnas varnui, girdi, akies nekirto ir nekirs" — kalbejo daug kas. Bet perskaičius teismo nusprendimą net didžiausi pesimistai prasitare, kad Lietuvoj dar esanti teisybe. Vienok taip manyti yra klaida. Jei varnas varnui pradeda akis kapoti, tai reik žinoti, kad jų peštynes eina tik del lizdo, kurlame šilta tupeti ir kiekienų ima pavydas. Žmogžudystes Romano, Okuličio — Kazarino nebuvo menkesnes už Olšausko, be to, papildytos viešai ir tai jiems daug pigiau kainavo. O pralotui Olšauskui toji žmogžudyste ir visai veltui butų praejusi, jei jis nebutų krikščionių demokratų šulas, jei į tą bylą nebutų įsimaišiusi polit ka, jei krikščionys demokratai butų susitaikę su fašistais.

Dabar turime antrą iš eiles bylą, kurioj krikščionių demokratų veikejai kaltinami padarę valstybei nuostolių kelių šimtų tukstancių litų sumoj. Tos bylos rezultatai irgi priklausys tik nuo to, ant kiek tautininkai stiprus[1]). Jei tautininkai apsiskaičiuos, kad jie gali išsilaikyti valdžioj be krikščionių demokratų par mos, jie mielu noru kaltinamuosius „nuteis", kad juos visuomenes akyse sukompromituoti visiems laikams.

Jeigu Lietuvoj butų nepriklausomas teismas, kaip kas mano, jeigu butų teisybe, kaip kas nori šiame tautininkų fašistų manevre įžiureti, tai galima butų visiems tautininkams, pradedant riebiu apskrities viršininku Stasiunu, ar kokiu nors „ukininkų vienybes" pravadyriumi ir baigiant pačiu „tautos vadu" iškelti kriminales bylas ir sukišti juos į kalejimą remiantis daug svarbesniais argumentais.

Bet pasmerkimu vienų ar kitų esančių Lietuvoj pavienių ir organizuotų šmugelninkų tas klausimas dar neišsisprendžia: jų buvo, yra ir, tur but, dar negreit juos bus galima pažaboti Pinigų gale taip didele, taip daug jie duoda gyvenimo pat gumų, kad jų įgijimui visos priemones skaitomos geromis. Turtingųjų kraštų godusis pinigo elementas — buržuazija, suranda kitokius kelius įgijimui turtų. Musų gi kraštas biednas, gamtos turtų nera. Taigi buržuazijai lieka vienintelis išnaudojimo objektas — žemdirbys valstietis. Bet kadangi ir valstietis biednas ir nuo jo tenka nulupti vienintelial pasku iniai marskiniai, tai tuo grobiu broliškai pasidalinti nenorima, iš čia ir kyla pestynės. Tik pris žiurekite — „krikščioniškus" parazitus teisia tokie pat fašistiniai tautininkai parazitai! „Va, girdi, žiurėkite kokie mes teisingi! Jie nuskriaude musų valstiečius — į kalejimą juos"! Tikslas aiškus: fašistinė buržuazija nori nukreipti valstiečio akis į anuos nenaudelius, kad nematytų sitų nenaudėlių ir nesisiaustų, kuomet jam traukia nuo nugaros marškinius. *K.*

Buvęs caro ochraninkas Aleksa apie Voldemarą.

Gyvenime labai dažnai pasitaiko, kad kokių nors aferistų šaikai, prisidengusiai „nekaltybes" kauke, gan ilgai sekasi plesti netik pavienius asmenis, bet dažnai ir visą kraštą. Tokį, nors ir labai liudną, reiškinį matome musų krašte, kur įvairių avantiuristų, žulikų ir vagių banda prisidengus tautybes kauke ir pasivadinus save „tautos vadais", jau treti metai kelia šlykščiausias ir kruviniausias orgijas musų krašte.

Su tokiu „tautos vadų" ir jų vedamas politikos apibudinimu iš musų puses, pradžioj daug kas nesutiko ir protestavo, visaip mus šmeiždami. Bet kuomet musų minčių teisingumą pradejo patvirtinti palyginamai labai trumpas gyvenimo laikotarpis, tuomet tie visi „tautiškieji" protestantai pradejo užčiaupti savo „tautiškas" kakarines, nežinodami kas sakyti. Turime čia galvoj, kaip Nepriklausomos Lietuvos fašistus taip ir

[1]) Išneštos bausmes juokingai švelnios. **Red.**

praloto Olšausko aukletinius priesaky su „Vilniaus Rytojum“ Vilniaus kraste. Pirmieji savo buvusiam „tautos vadui“ Voldemarui nesigaili aštrių žodžių „Lietuvos Aide“. Bet kartu ir bijo, nes gerai žino, kad Voldemaras pradejęs kalbeti apie savo vakarykščių bičiulių šunybes ir vagystes gali dar daugiau pasakyti. Antrieji t. y. žmogžudžio Olšausko aukletiniai Vilniaus kraste, kurie dar vakar fašistiniame „Vilniaus Rytojuj“ raše sieksninius straipsnius apie „tautos vado“ Voldemaro neįkainuojamus nuopelnus Lietuvai ir kele jį padangen — siandien nutilo, kaip katinai pridergę kambarį ir nežino kas besakyti, nes jų pranasavimai apie tai, kad Voldemaras liks paskirtas Lietuvos banko direktorium, kad tarp jo ir prezidento jokių skirtumų nesą — pasirode gryniausios markes melu, kaip ir viskas jų laikrasty. Iš praloto Olšausko aukletinių daugiau ir laukti nera ko. Juk obuolys nuo obelies toli nekrenta.

Konstantavus sį faktą, kaipo charekteringą bruožą niekių psichologijai, mes norime patiekti skaitytojui du dokumentus, kurie yra išeję iš po buvusio caro ochraninko, dabartinio „tautos vado“ ir fašistinio Žemės Ukio ministerio Aleksos plunksnos. Tas tipas, kuris yra atidavęs į rusų žandarmerijos rankas ne vieną kovotoją už Lietuvos liaudies laisvę, tapus budeliui Voldemarui paties pagamintų provokacijų auka, — prisidengęs „*Lietuvos Ukininkų Grupes*“ slapyvardžiu parase du atsišaukimus ir įsakęs juos patikimiems savo valdininkams Žemes Ukio ministerijoj slaptai atspausdinti ant mašinelių — paleido apyvarton. Keletas egzempliorių iš tų atsisaukimų pasieke ir „Pirmyn“ redakciją. Todel juos, kaipo charakteringus dokumentus iš savitarpių „tautos vadų“ rietenų ištisai spausdiname músų laikrašty.

Kelios pastabos del. prof. Voldemaro iš ministerio pirmininko vietos pasitraukimo.

Buvęs Ministeris Pirmininkas prof. Voldemaras labai gerai moka ginčytis bet kuriuo klausimu ir gincuose nedaug sau lygių turi. Tuos ginčus jis yra labai pamegęs ir gali su bet kuo nenuilstamai gincytis. Tačiau kitų nuomonės paklausyti jis labai nemegsta. Tuo gi tarpu žemes ūkio ir bendrai ukio reikalų jis nežino ir juose nesusivokia (nesusigraibsto). Taip pat mokedamas viską kritikuoti ir megstąs visiems priekaistų daryti, tolydžio ir geriausius žmones sukirsina krašte ir užsieny (anglus, prancuzus, latvius, vokiečius, švedus); telkti gi žmones bendram darbui jis niekuomet nesugeba. Apskritai prof. Voldemaras nemoka organizuoti ir savo gyvenime nėra suorganizavęs nei vienos įstaigos, nei vienos draugijos ar šiaip kokios organizacijos. Jam tik tekdavo gyvenime prisideti prie kitų žmonių, jau sudarytų organizacijų ar šiaip darbo.

Prof. Voldemaro ambicija (savimeile) neturi ribų. Jis sakydavo, kad gyvenimo tikrenybes nujautimas pas jį didesnis, negu pas Briana (garbingiausias prancuzų diplomatas); nudirbti galetų daugiau negu Mussolini; kalbejo 1919 metais, kad anuomet Rusiją išgelbeti butų galejęs tik jis vienas. Šitokios savo, gal net liguistos, ambicijos stumiamas, prof. Voldemaras noretų viską patsai asmeniškai tvarkyti ir valdyti, nepripažindamas jokių patarimų bei sandarbininkavimų. Iš tikrųjų gi praktikoje, nei ukio reikaluose nenusimanydamas, nei organizuoti bei administruoti (tvarkyti) nemokėdamas, jis dažnai daro didžiausių klaidų, arba bendrai nieko neveikia sutrukdydamas ir kitų darbą. Viską kuo griežčiausiai iškritikuodamas, prof. Voldemaras paprastai nežino, kaip gi is tikrųjų reikėtų pasielgti. To ar kito klausimo svarstymas pas jį del to kai kada ilgiau kaip metus užtrukdavo; viską gi apsvarsčius budavo dažnai nevykinamas o atidedamas. Ir taip budavo vilkinama ir su skubiausiais reikalais.., Budavo jie atidedami metams ir ilgiau. Iš pridedamo prie sio sąrašo matyti, kiek daug darbų pas mus buvo be tikro reikalo vilkinama ir atidelIojama.

Savo išbujojusios ir iš krasto isejusios ambicijos spiriamas prof. Voldemaras jau nuo 1928 m. pradejo neigti Ministerių Kabinetą, pradejo visai neatsižiureti ir į Respublikos Prezidentą. Bet su įvairiais pasaliniais asmenimis, dažnai su visai nesubrendusiais vaikinais prof. Voldemaras rasdavo pakankamai laiko kalbetis ir tartis. Padetis pradejo darytis labai keista, dažnai ir visai nepakenčiama. Kai kuriuos labai didelius valstybinius žygius prof. Voldemaras padarydavo niekeno iš atsakomingų žmonių neatsiklausdamas, visai dar gi su jais nepasikalbejęs. Darydavo gi didžiausią klaidą. Sakysime buvo išbraukęs 1928 m. visus kreditus žemes ukio melioracijai, buvo meginęs apstabdyti kaimų skirstymąsi vienkiemiais, nenorejęs ilgą laiką skelbti įstatymo apie pagelbą nukentejusioms nuo 1928 m. nederliaus sritims, meginęs sumažinti kreditus smulkaus kredito draugijoms (vad. bankeliams ir valsčiaus kasoms), buvo sutrukdęs siais metais javų užpirkimą kariuomenei, sutrukde užbaigimą gelžkelio Telšiai Klaipeda statybą ir t. t.

Vienus klausimus vilkindamas is metų į metus, kitus klausimus ir tai svarbius bei painius prof. Voldemaras megindavo išrišti, kai kada ir išrišdavo, per vieną ar dvi valandi ir paprastai labai nevykusiai. Ministeriai apie tai kai kada sužinodavo iš laikraščių kaip eiliniai piliečiai.

Prastai, del prof. Voldemaro kaltes susidejo delykai ir su vadinamąja „Geležinio Vilko“ organizacija. Ji buvo sukurta kilniais tautišk is tikslais. Ji turejo padidinti krašte saugumą ir prisidėti prie tvarkos palaikymo, kad Lietuvos žmones galetų ramiau gyventi ir savo darbus dirbti.

Tačiau prof. Voldemaras, kuris patsai panorejo sią organizaciją tvarkyti, visą pagadino. Tiesa į šitą organizaciją įejo daug kilnaus jaunimo ir siaip daug gerų žmonių. Bet buvo priimta nemaža ir nealskių žmonių, jų tarpe ir neištikimų ir ne valstybiniai nusistačiusių. Kita vertus, prof. Voldemaras leido „vilkams“ visur kur kištis, pataikavo netvarkingiems žmonems, nebaude ar bent nesudrausdavo už įvairius issišokimus, kai kada ir nusiskaltims. „Vilkų“ eilese šen ir ten pradejo reikštis tam tikras pairimas bei pakrikimas. Pradejo vis dažniau reikštis tie ir kiti issisokimai, o veliau ir nusikalstamieji darbai. Prasidejo nuo šmeižtų ir nuo langų daužymo bei iškabų tepimo; toliau jau ejo ir piliečių mušimai, žydų kapų niekinimai, turto naikinimai ir t.t. Tiesa, ne visi sitie nusiskaltimai buvo „vilkų“ daromi, bet dažnai tai jų darbo buta. Toliau prasidėjo į valstybes aparato darbą kišimasis, ypač į policijos veikimą. Jau gerokai susitvarkiusi per 1927 ir 1928 metus policija, nuo 1928 — 29 m. žiemos vel pradejo pakrikti. Juo tolyn, juo dalykai čia blogyn ejo.

Tuo budu ta organizacija, kuri buvo steigiama tam, kad krašte butų daugiau ramumo ir tvarkos, prisidėjo prie to, kad kraste ramumo ir tvarkos pradejo mažeti. Ir visa tai del to, kad tai suorganizuoti buvo apsiemęs (ir pats savo noru) prof. Voldemaras; jis nieko organizuoti ir tvarkyti nesugeba, nors, ir labai nori viską valdyti.

Toliau prof. Voldemaras, aplenkdamas mi-

nisterius, buvo pradejęs tiesioginiai kištis į ne savo valdomų ministerių darbą tiesioginiai duodamas įsakymus tų ministerijų valdininkams, dažnai ir visai mažais klausimais. Tuo jis žemino ministerių vardą, mažino valdininkų tarpe drausmę ir paklusnumą ir pradejo, galų gale, įnešti į valdininkų darbą betvarkę ir pakrikimą. Nei musų konstitucija, nei įstatymai šito ministeriui pirmininkui neleidžia. Jis gali ir turi susinešti su tuo ar kitų ministeriu betarpiai, jei jam išrodo, kad tasai ar kitas darbas nesekmingai eina, bet nesikišti paciam tiesioginiai, aplenkiant ministerius, į valdininkų darbą.

Galų gale, kuomet paaiškėjo, kad nuo kurio laiko pas mus dalykai ir tvarka yra pradėjusios eiti blogyn iš Ministerio Pirmininko buvo pareikalauta: 1) Kad „vilkai" nedarytų daugiau išsišokimų ir laikytųsi tvarkoje, 2) Kad visi didesni reikalai butu tinkamai aptariami ir tik tuomet vykinami, 3) Kad nebutų trukdomas ministerijų darbas, nebutų ardoma policija ir siaip valdininkų darbas, 4) Kad sparčiau butų leidžiami įstatymai; dabar yra užsigulejusių jau nuo kelių metų įstatymų, 5) Kad greitesniu spartumu butų rišomi musų žemės ukio reikalai, kaip, sakysime, ilgaterminio žemes ukio kredito įgyvendinimas, Telšių Klaipedos geležinkelio užbaigimas, kredito atpiginimas ir t. t.

Prof. Voldemaras išitkrųjų nenorejęs su tuo sutikti. Atvirksciai jis visus, ir ministerius, ir valdininkus, ir organizacijas, ir ukininkus visame kame kaltino. Tik jis vienas, visur ir visuomet teisus.

Tokiomis aplinkybėmis įvyko rugsėjo m. Ministerių Kabineto krizis. Įvyko persitvarkymas. Is dabartinio Ministerių Kabineto reikalaujama, kad jis visų labiausiai susirupintų musų ukio, ypač žemės ukio, reikalais ir juos nevilkindamas tenkintų. Persitvarkęs Ministerių Kabinetas, kaip vienas žmogus turi stoti prie darbo ir dirbdamas vieningai su R. Prezidentu ir su visa Lietuvos ukininkija turi kelti krašto gerovę ir švietimą, ir saugodamas Lietuvos gyvybę ir garbe, vesti kraštą į šviesesnę ir didingesnę ateitį.

Lietuvos Ukininkų Grupe.

Trumpas sąrašas to, ko neprivalejo buti.

Prof. Voldemaras 1928 m., Fin. M-riui p. Tubeliui susirgus, buvo isbraukęs visus kreditus žemės ukio melioracijos darbams, visus kreditus naujakuriams, pusę kreditų kaimų į vienkiemius skirstymosi darbui ir visus kreditus savanorių aprūpinimui žeme reikalui.

Tik žemes ukio ministeriui p. J. Aleksai pareiskus apie atsistatydinimą ir dėka pono Respublikos Prezidento tarpininkavimui ir pasveikusio finansų ministerio palaikymui, šie kreditai palaipsniui po kurio laiko buvo atstatyti.

2. Šiais metais prof. Voldemaras yra sutrukdęs kreditų padidinimą žemes ukio melioracijai, nežiurint, kad, del gerų šių metų oro sąlygų butų galimybės tie darbai plačiau išplesti.

3. Prof. Voldemaras neigia reikšmę smulkaus kredito draugijų (vadin. bankelių ir valsč. kasų) ir sutrukdė ilgametinio žemes kredito įgyvendinimą.

4. Pereitą žiemą buvo sutrukdęs valstybinę paramą sejos reikalu nukentėjusioms nuo 1928 m. nederliaus sritims. Atatinkamas įstatymas per Ministerių Kabinetą praejo tik prof. Voldemarui išvykus į užsienį. Bet ir priimtas ir pono Prezidento pasirašytas įstatymas prof. Voldemaro apie porą menesių buvo laikomas stalčiuje ir neskelbiamas Vyriausybės Žiniose.

5. Šiais metais prof. Voldemaras keliomis savaitėmis užvilkinęs javų kariuomenei užpirkimą ir kliudęs sprendimą klausimo, kaip pagelbejus javų eksportui į užsienį.

6. Žemes Ukio koperacijos reikalų remimą prof. Voldemaras vadina bereikalingu pataikavimu ukininkams; žemes ukio rumus laiko taip pat bereikalingais, kaip ir visą eilę žemes ukio kulturos darbų. Taip pat šiais metais pirmininkaudamas Lietuvos Banko akcininkų metiniame susirinkime savo kalboje yra pareiškęs, kad netenka per daug su ukininkais glamonetis ir ypatingos paramos iš jų Lietuvos Valstybei laukti.

7. Nušviesdamas tą ar kitą klausimą prof. Voldemaras dažnai nesilaikydavo faktų ir klaidindavo tiek ministerių kabinetą, tiek Respublikos Prezidentą.

8. Klausimai, kurių išsprendimui reikalingas R. Prezidento sutikimas, dažnai būdavo sprendžiami be jo žinios ir p. Prezidentas būdavo pastatomas į labai keblią padėtį. Dar neišspręsti reikalai budavo skelbiami viešai, ne taip, kaip jie buvo manoma išspręsti. Taip teisingumo ministeriui p. Šilingui dar nesant atstatytam prof. Voldemaras paskelbe per „Lietuvos Aidą", kad jis jau atstatydintas ir pan. Ministerių kabineto priimti įstatymai ir tiek Ministerio Pirmininko tiek Respublikos Prezidento pasirašyti įstatymai kai kada būdavo neskelbiami po kelis ar net keliolika menesių (sakysime kulturteknikų mokyklos, įstatai ir t. t.). Kita vertus kai kada didžiausios reikšmes įstatymus prof. Voldemaras stengdavosi pravesti per vieną dieną.

Lietuvos Ukininkų Grupe.

Skaitant šį ministerio Aleksos pagamintą rašinį prieš Voldemarą geda darosi, geda už musų tautą, kuri per trejus metus neša ant savo sprando fašistinį brudą. Liguistos ambicijos ministeris per trejus metus *melavo, voge, dezorganizavo, alino krašto ukį, komandavojo ministeriais kaip piemenimes, vaisino kriminalistų bandas, šaude ir kankino nekaltus piliečius, o „tautos vadai" klause, tylėjo, budelį gyre ir garbino ir tik po trejų metų išdrįso jam spirti į pasturgalį.* Tokie tai „tautos vadai", eunuchai, dabar zada be Voldemaro vykinti gruodžio 17 nakties „idealus"!

Aleksos proklamacija teisingai apibudina Voldemarą. Dar daugiau teisybes Aleksa isplepa apie krašto ukio reikalus. *Diktatura ukininkus tik suvedžiojo, bet jiems nieko nedave.* Nei kreditų, nei nusausinimų, nei kelių statybos, nei naujakurių šelpimo diktatura kraštui nedavė Susimetusi prasivogusių, prasimelavusių „tautos vadų" šaika tik krastą alino, Lietuvos turtus naikino, smauge piliečius ir Lietuvos vardą sumynė į purvynę. Krašte priviso „patriotiškų" kriminalistų, ginkluotos bandos svaistosi po krastą, terorizuoja sau nepatinkamus žmones. Lietuvos kariuomene suskilo į smetoninius, voldemarinius ir į plačią kareivių masę, kuri tik laukia progos atsiskaityti su savo kankintojos — fašistiniais karininkais. Lietuvos įstatymai suminti į purvą, kiekvienas ginkluotas fašistas pats sau yra įstatymas. Lietuva gyvena kumščio konstitucijos laikus.

Ar bus permainos nuvertus Voldemarą? Durnia gali laukti, bet Lietuva iš tų permainų nieko gera nesusilauks. Tas pats Voldemaras dar šiaušiasi, karininkų dalis rengiasi naujam perversmui, ginkluotos „vilkų" bandos ir įsipolitikavę fašistiniai studentai dar tebesirengia atstatyti Voldemarą į jo sostą. Savytarpes

valdančiųjų peštynes ant liaudies kupros ir už liaudies pinigus gali iskilti kas dieną, o Voldemaro nujodyti ministeriai ir liurbis Smetona kalba apie „ukininkų geroves" laikus, apie „kurybinį darbą" ir panašius gražius burbulus.

Visoje toje maišalynej kas kart aiskiau iškįla klerikalizmas ir, kol kas dar patylomis, rengiasi uždeti Lietuvai savo jungą. Lašinių skutikai, Olšausko sebrai iždo issilgę „tikrieji katalikai" jau galanda dantis ir anksčiau ar veliau „tautos vadų" suvargintoj Lietuvoje sulauksime katalikiskos nagaikos viešpatavimo. Sulauksime, jei viso fašistiško brudo su jo klerikaliskais broliais nepajegsime nusluoti nuo Lietuvos viešojo gyvenimo paviršiaus. Kiekvieno sąmoningo darbininko, valstiečio, kareivio ir inteligento pareiga dabar yra įtempti savo pajegas ir apvalyti Lietuvą nuo jos niekintojų fašistų ir klerikalų. Lietuva gali gyventi tiktai kaipo demokratine valstybe, arba ji visai negyvens nepriklausomų gyvenimu. Jei Lietuva nori gyventi, pirmiausiai turi savo duobkasius fašistus amžinai palaidoti.

J. D.

Fašistai varžosi del valstybės turtų.

Paskutinio laiko perversmas Lietuvoj pradejo bręsti jau gerokai anksčiau, tik šiam perversmui pasireikšti truko tam tikrų sąlygų.

Del valstybinių lešų grobstymo, del egoistines diktatorių savymeiles ir del kas kart augančio masių nepasitenkinimo buržuazines valdžios politika — pačių fašistų tarpe — senai pradejo reikstis didele nesantaika. Didžiausios lešos (apie 25 milijonai litų) skiriamos iš valstybės biudžeto keliems ministeriams be jokio atsiskaitymo (nepristatant padarytoms išlaidoms sąskaitų) ir šiaip daugybe lesų skirtų neaiškiems dalykams, bei stoka mažiausios kontroles padarytųjų išlaidų patikrinimui — viliote viliojo kaskart vis naujus kandidatus į diktatorius. Fašistines valdžios teisė paeina ne iš pačios tautoš valios, bet grynai iš tų teisių uzurpavimo ginklo ir prievartos pagelba. Esamieji diktatoriai valdžią įgavę prievartos pagelba, neturi jokio moralio pagrindo vadinti save krašto valdžia, nes pati tauta jai to nedave. Todel visi kandidatai į diktatorius save moraliai pateisina: jei vienas diktatorius užgrobe valdžią ir pasisavino tautos teises, tai kuogi prastesnis butų kitas, kuris valdžią pagrobtų iš pirmojo ir pats taptų diktatoriumi? Tuo budu randasi daug kandidatų į diktatorius, kurie tikisi galį buti tokiais, by tik jiems randasi jegų, su pagelba kurių jie tatai gali atsiekti. Morales jėgos ir tautos pasitikėjimo neturi nei esantis diktatorius, nei svajojantis apie diktatoriaus sostą kandidatas.

Jei diktatoriumi galejo buti prof. Voldemaras, tai kodelgi negali buti tokiu feldfebelis Musteikis? Jei prof. Voldemaras mokejo kankinti ir žudyti žmones, tai feldfebelis Musteikis tatai mokes atlikti neblogiau. Jei vienas diktatorius galejo iš valdžios lesų įsigyti didžiausius turtus užsieny, tai kitas tatai padaryti sugebės neblogiau. Jei vienas sugeba išplesti pinigus iš žmonių su pagelba policijos, tai ir kitas taip pat mokes padaryti. Kelti krašto ekonominį gyvenimą, ugdyti politinę liaudies samonę, kelti krašto kulturinį stovį nerupi ne vienam diktatoriui. *Fašistine valdžia yra daugiau kaip aferistų šaika, nes ji dienos metu pavydale slaptų fondų, sumų be atsiskaitymo ir neaiškių biudžeto paragrafų apiplešia Lietuvos valstybę dešimtimis milijonų litų kas metai.*

Fašistai, nesuradę sau Lietuvos plačiosios liaudies sluoksniuose atramos, pradejo remtis nusmukusia ir nusibankrutijusia dvarininkų ir bajorų kasta, kuriai, kaip žinoma, viso krašto gerove svetima. Ekonomine fašistų politika nukreipta dvarininkų naudai — iššaukia didelę neapykantą plačiose Lietuvos liaudies masese. Toji neapykanta, pasireiškianti teroristiniais aktais ir slaptu priešfašistiniu veikimu neduoda fašistams ramiai valdyti ir elinti krastą savanaudžių diktatorių ir dvarininkų reikalams. *Kiekvieną liaudies aktingesnį pasireiškimą fašistai žiauriausia budu malšina ir tuo dar labiau nustato mases prieš save.* Ne be reikalo krikščioniškasis „Rytas" raso, kad „butų jau laikas sutvarkyti valdžią demokratines koalicijos pagrindais, nes masių psichologija jau pertoli pakrypo socialdemokratų (fašistų pavyzdžiu „Rytas" socialdemokratus vadina „plečkaitininkais") pusen ir tik juose bemato vienintelę viltį, kuri gali išvesti kraštą į sviesesnę ateitį".

Kaip plesikas nakties metu apimtas baimes dairosi į visas puses, kuriam kiekvienas stulpelis arba krumokšlis darosi žmogumi tykančiu jį sugauti, taip lygiai ir fašistai kiekviename liaudies judesy, organizaciniame darbe grynai kulturinio pobudžio įžiuri savo neprietalius ir karo lauko teismais, šnipais ir kalejimais stengiasi apsiginti nuo savo tautos žmonių. Keli tukstančiai nekaltų žmonių sugrusti į kalejimus, daugelis susaudyta, o krašte ramybes vis nera. Liaudis kas kart vis duoda iš jaunimo tarpo naujus kovotojus. Fašistų pradėtas naujas persekiojimo kursas turintis tikslą išnaikinti jaunimą fizinlai draug su jų idejomis, vargu ar duos fašistams bent kokių teigiamų pasekmių. Arestavimas ir kankinimas moksleivių, studentų ir šiaip darbo jaunimo, tramdymas po kalejimus be jokio kaltics įrodymo, tik dar labiau nustato mases prieš fasistinę diktaturą. „Naująjį kursą" vykdant vien paskutiniu laiku sueme apie 300 jaunuolių iš jų 59 be jokio kaltiės įrodymo atiduoti karo lauko „teismui", kad juos fiziniai išnaikintų

Tokiais savo darbais Lietuvos fašistine valdžia atkreipe prieš save viso pasaulio demokratijos nusistatymą. Ivairių krastų socialistinės ir demokratines organizacijos kėle ir tebekelia protestus prieš žiaurąją Lietuvos fasistų diktaturą. Fašistine diktatura su savo vidaus programine žmonių žudymo politika ir nevykusia užsienio politika galutinai susikompromitavo. Lietuvos delegacija paskutiniame Tautų Sąjungos posedy Ženevoj *buvo visai izoliuota*, o jos pirmininkas Voldemaras *negavo net audiencijos pas Makdonaldą ir kitus Europos politikus.* Iš Voldemaro kalbos Tautų Sąjungos posedžių metu diplomatai tik pasijuoke. Tarptautinej politikoj Lietuvos delegacija visiškai prakišo ir galop net susilauke Ženevoj socialistų protesto demonstracijos.

Vidaus politinė padėtis del anksčiau suminetų priežaščių jau senai suvede diktatorius į tarpusavią kovą. Jau gerokai anksčiau pradėjo vis labiau pasireikšti dvi fašistinės grupes, iš vienos puses Voldemaras su savo jaunųjų karininkų „brigada", „geležiniu vilku" ir jaunųjų fašistų grupemis, iš antros puses — Smetona su Smetoniene, Musteikis, Plechavičius, Merkys ir fašistiniai kunigai. Tos abi grupes tik lauke progos viena kitos nusikratyti, bet persvaros nei viena, nei kita neturejo. Tik paskutinio laiko užsienio socialistų spaudimai, ypatingai Latvijos, Vokietijos socialdemokratų partijų, bei Prancuzijos socialistų žygiai sudave didelį smugį Voldemaro užsienio politikai ir tuo pagreitino fašistų valdžios krizį. Smetoniniams fašistams radosi gera proga apsidirbti su Voldemaru, nes gautas smugis užsienio politikoj, palengvino numusti Voldemaro prestižą ir krasto viduje. Šis fasistines valdžios krizis yra reikšmingas visam fašizmui, visiems jo užsimojimams. Trejus metus Lietuvoj fašistai vykdė savo eksperimentus ir galų gale priejo prie to, kad turejo nuvainikuoti patį savo pravadyrių. Fašizmas pri-

Stud. PRANAS ŠVEIKAUSKAS
stud. socialdemokratų organizacijos „Žaizdras“ aktingas narys, žvalgybos išprovokuotoj dr. Galinio byloj fašistų „teismu“ nuteistas iki gyvos galvos katorgos kalejimo.

Lenkų darbininkų jaunuomenė protestuoja prieš barbarišką fašistų siutimą Lietuvoje. Savo aplinkrastyje iš spalių 9 d. Lenkų Darb J. S-gos centras nurodo visoms savo organizacijoms į fašistų žiaurų seimininkavimą ir kviecia atskiras kuopas protestuoti taip pat prieš Latvijos valdžios norą išduoti drg. Misiulį Lietuvos fašistams. Lenkų socialistinis jaunimas daro žygų, kad ir tarptautinės socialistinės jaunuomenės judėjimas atkreiptų savo domesį į fašistinę Lietuvą, kur socialistinis jaunimas žiauriausiu budu yra persekiojamas.

Stud. ANTANAS VALINČIUS
stud. socialdemokratu organizacijos „Žaizdras“ aktingas narys, žvalgybos išprovokuotoj dr. Galinio byloj fašistų „teismu“ nuteistas iki gyvos galvos katorgos kalejimo.

---

sidengęs falšyvais „tautos vienybės“ ir „tautos gerovės“ obalsiais, gi faktinai atstovaudamas tik turtingųjų klasę, kuri sudaro 1% viso krasto gyventojų, pasmerktas yra žlugti. Dabartinės jų tarpusavios rietenos tai tik pradžia, bet galime pasakyti, kad pradžia galo. Atmosfera, kokia dabar yra Lietuvoj, kuomet voldemariniai fašistai buriais gabenami į kalejimus, arba tremiami į kitus apskričius po policijos priežiura, o smetoniniai fašistai nemiega naktimis, laukdami naujų „samokslų“ —sakyti sako, kad greitu laiku busime liudininkais dar didesnių įvykių. Kaip nebutų pasinga Lietuvos darbo liaudis, bet tos fašistų rietenos, tas nepasidalinimas liaudies turtu, gali išjudinti ir kieciausiai įmigusius. Todėl reikia budėti ir buti visam kam pasiruošus.

Z. B.

Laiškai ir Korespondencijos.

Jie riejasi, kaip katinai maiše.

„Tautos vadų“ tarpusavės rietenos kas kart dideja. Smetoniniai ir voldemariniai „didvyriai“ ėdasi. Voldemaras pavarytas nuo valstybinio lovio deda visas stangas, kad vel įkelus kojas į ministerių kabinetą. Štai faktai. Voldemarinių organas „Tautos Kelias“ pacenzuros be gailescio braukomas. Spalių 9 d. Voldemaras Neo-Lituanijos salėje laike paskaitą. Toje paskaitoje jis išvedžiojo, kad dabartiniai laikai esą panašus Vytauto ir Jogailos laikams ir davė suprasti auditorijai, kad jis esąs Vytauto, o Smetona Jogailos rolese. Salėje buvo apie 500 studentų ir „vilkų“ kurie Voldemarui iškele smarkias ovacijas. Šis įvykis sukele didelio nerimo smetoninių tarpe. „T. Kelias“ pastarajame nr smerkia Zigmunto-Augusto politiką ir sako, kad tikrieji „tautos sunus“ tutetų pakelti ranką prieš „bejegį valdovą“. Tą straipsnį visi supranta taip, kad „T. Kelias“ rekomenduoja bejegį Smetoną nudeti. Dėl šito vakar atsiliepe „L. Aidas“ 233 nr. straipsniu „tuščios fikcijos“. Mieste kalba, kad ministerių kabinetas pakviete Voldemarą ir pareikalavo *800000 litų, kuriuos šis „tautos vadas“ išeidamas iš valdžios pasivoge.*

Suimtųjų Šiaulių Sąjungoj šaulių-vilkų nepaleidžia. 23-ai žmonims busią keliama byla. Policijos referentas Gostautas perkeltas į Klaipėdą, Kauno m. ir apskr. viršininkas Matulevičius nuo 20.X pašalintas iš vietos, „T. Kelio“ redaktorius Sliesoraitis suimtas ir ištremtas į Biržų apskr. po policijos priežiura. Yra ir daugiau areštų voldemarinių tarpe. Voldemaro adjutantai išsiųsti į provincijos pulkus, kuriuose smetoniniai turi daugumą.

Šiaulių „Momentas“ konfiskuotas už straipsnį, kur skelbia, kad tikrasis „tautos vadas“ yra Voldemaras. 8-ame p. pulke Šiauliuose įvyko jaunųjų karininkų susirinkimas, kurs pasisakė už Voldemarą. Tuos karininkus dabar išskraido. Šiaulių apskr. viršininkas Pranculis, sako, išleksiąs iš savo vietos.

Įvykusioje tautininkų konferencijoj atsirado keli žmonės, kurie pasiule rezoliuciją apibudinančią Smetoną, kaipo visišką bejegį, gi Voldemarą kaipo „tvirtos rankos“ žmogų. Rezoliucijos išvada ta, kad reikią grąžinti Voldemarą. Rasputinui Tamošaičiui daug teko kalbėti apie tai, kad voldemariniai įžeidžią duosniosios Smetonienės vyrą vadindami jį „bejegiu“. Šitie ir daugiau dar faktų liudija, kad tautininkuose įvykęs skylimas be greitos operacijos nebus išgyvendintas.

Kaune kalbama, kad į diktatorius peršasi Aleksa. „Ukininkų Grupės“ atišaukimas prieš Voldemarą yra jo darbas. Kalbama, kad į premjerus esąs numatytas kyšininkas Merkys. Žodžiu, prasideda šioks toks judesys, kurs vietoje nesustos, bet vystysis ir augs toliau.

Prieš savaitę pas Smetoną lankėsi ukininkų delegacijos reikalaudamos grąžinti Voldemarą, bet Smetona visas delegacijas išvare pro duris. Tokias delegacijas organizuoja „gel. vilkas“. Laikas buti pasiruošus tolimesniems įvykiams.

X. 13..

„Otiec Konstantin“.

Senovej teisingumo dievaite buvo atvaizdinama pavydale moteriškes užrištom akim. Tatai turetų reikšti, kad teisingumas nežiuri nei į prasikaltelio *luomą*, nei į *jo turtą*, bet savo sprendimus išnesa tik pagal jo darbus. Tikrenybej nešališko teismo iš viso nera. Kiekvienoj šaly teismas tarnauja tam, kas šalį valdo. Lietuvos darbininkai kas dieną ant savo kailio gauna įsitikinti, kad lietuvos teismai labai tolimi yra nuo nešališkumo. Nekalbant jau apie karo lauko „teismus“, kur suseda keli pasamdyti budeliai ir nekaltas aukas skerdžia, bet ir normalus Lietuvos teismai daugumoje atsitikimų teisia atsižiuredami turtingųjų reikalų. Žinoma yra šimtai atsitikimų, kur pramonininko ar dvarininko nuskriaustas darbininkas negali surasti teisme teisybes, nes jis neturi nei pinigų advokatui samdyti, nei savo socialine padėtimi teismui negali užimponuoti. Žmonių išmintis sako, kad teisme visada laimi tas, kas turi daugiau pinigų. Ir visai teisingai. Demokratiškas desnis, kad kiekvienas pilietis yra lygus prieš įstatymus, yra dar toli nuo įgyvendinimo net ir Vakarų Europos demokratiškuose kraštuose, nekalbant jau apie musų Lietuvą, kur apie prisiekusiųjų teismus ir apie teismų nešališkumą galima tik svajoti.

Buržuazinej tvarkoj teismas yra buržuazijos viešpatavimo įrankis. Berods, auganti darbininkų klasės įtaką į valstybes gyvenimą ir valstybes tvarką keicia ir teismų veidą, bet šiandieninej Lietuvoj teismas visai nesislepdamas tarnauja buržuazijai ir ponijai, tikriau pasakius, krašto valdovų interesams.

Nešališką teismą Lietuvoje dar reikia iškovoti ir iškovosime jį tada, kada Lietuvoj viešpataus demokratine santvarka ir darbo liaudies įtaka musų valstybėj bus vyraujanti.

Liuteris kartą pasakė, jog smulkus vagys sėdi kalejimuose, o stambūs vagys vaikšto auksu ir šilkais pasipuošę. Taip yra Lietuvoje ir po šiai dienai. Užtenka palyginti Linarto, Labanausko, Petrulio, Purickio, Karvelio, Bistro, Voldemaro, lašinių skutikų ir kitų „stambių žuvų“ likimą su paprasto vagišelio likimu, kuris del skurdo, ar del visiškos stokos išauklejimo įsipainiojo į lietuviško „teisingumo“ tinklę. Koks skirtumas! Su biednu teisingumas nežaidžia, tuo tarpu prieš didelį vagį teisingumas pats dažnai lenkia savo nugarą.

Ypač daug pamoko mus praloto Olšausko byla. Pralotas po nužudymo savo meilužes pusę metų vaikščiojo dar laisvas, nors kaltes įrodymai jau senai buvo surinkti Praloto byla buvo sprendžiama prie uždarų durų, nors jokių seksualinių paslapčių teisme ir neiškilo Už žmogžudį pralotą užsistojo vyskupai, kanauninkai, pralotai ir kitokios aukštos asabos ir net teismas, pasmerkdamas pavyzdingą dušių ganytoją, pripažino jam „nuopelnus“ liaudies mulkinime ir bausmę žymiai sumažino. Jei, pavyzdžiui, pralotas butų keturius kartus daugiau liaudies pinigais klerikalinių mokyklų pristeigęs, tai jam žmogžudystė butų visai dykai praejusi.

Olšausko byla nepaprastai buvo susidomejusi Lietuvos visuomene. Visi buvo įsitikinę, kad jis kaltas, bet niekas netikejo, kad teismas išdrįs jį pasmerkti. Nes anot A. Tumeno, visuomenė negalinti įsivaizdinti kaip galįs kandidatas į vyskupus, „Saulės“ draugijos įkurėjas, visų Lietuvos katalikiškų mokyklų šefas buti pripažintas žmogžudžiu ir pasodintas kalėjiman! Kun. Vailokaitis tvirtindamas, kad Olšauską teismas išteisins, net 1000 litų kokiam tai piliečiui pralošė.

Jau tuoj po nusikaltimo visiems buvo aišku, kad Lietuvos „teisingumas“ dirba Olšausko naudai. Pusę metų Olšauskas vaikšto laisvas, *o teisingumo dievaite Temida atsirišusi akis dairosi ką pasakys Voldemaras:* imti žmogžudį Olšauską, ar ne? Pagaliau Olšauskas buvo paimtas. Bet ir tada, jei Olšauskas butų buvęs traktuojamas lygiai su kitais žmogžudžiais eiliniais piliečiais, padariusiais nusikaltimą tokiais pat motyvais, tai einant Lietuvoj veikiančiais įstatymais už žmogžudystę esant karo stoviui (o Lietuvoj tas karo stovis juk yra amžinas) Olšauskui turejo buti pritaikinti — Bandž. St. 453 str. ir Ypat. Valst Aps. Įstatų 14 § 6 p., o bylą turejo svarstyti beapeliacinis kariuomenes teismas, kuris už tokius nusikaltimus skiria eiliniams piliečiams nuo 10 metų s. d. kalejimo iki mirties bausmes. Tuo tarpu apygardos teismas Olšauskui bausmės pagrindan padejo B. St. 458 str. I d. (Įvykdyta žmogžudystė susijaudinus) ir 53 str. atsižvelgiantį į teisiamojo „nuopelnus“. Nepamirso net priskaityti 6 menesių atsargos iškaleto laiko, kas paprastai, skiriant 8 metų s. d. kalejimo bausmę, niekuomet nepraktikuojama. Bet Olšauskas tuo nepatenkintas. Jis apeliuoja į Vyr. Tibunolą ir tikisi, kad Vyr. Tibunolo seniai — besmegeniai B. St. 53 str. taikomą už nuopelnus ant tiek išplės, kad Olšausko „nuopelnai“ pražios visą apygardos teismo skirtą jam bausmę. Kun. Vailokaitis be abejo des dar 1000 litų, nes vel visi tiki, kad Olšauskas Tribunole išloš.

Tai tokie yra skirtumai lietuviškame „teisingume“, kai jis teisia biednioką, kokį nors Jurgį ir turtuolį pralotą Olšauską, žadantį po 10 000 dolerių kiekvienam, kas pristatys jam nors vieną išlikusį gyvą jo vaiką!

Ištvirkelį pralotą Olšauską Lietuvos visuomenė senai pažįsta ir jei reikalas eitų tik apie jo vaikus ir stambias sumas žadamas už kiekvieną išlikusį gyvą jo vaiką, gal dar butų galima surasti. Bet ne tame dalykas. Kalba eina ne apie kokį nors Ramygalos smulkų biznierį Olšauską, bet apie *pralotą Olšauską,* kuris buvo Lietuvos klerikalų vadas, stiprus Lietuvos kunigijos šulas, kandidatas į vyskupus, visų katalikiškų draugijų patronas, katalikiškų mokyklų šefas, liaudies švietejas, doroves skelbejas, kuris net rusų činovnikams buvo *„otiec Konstantin“*, kuris teisme sakesi esąs labai dievobaimingas, kas rytas ir vakaras skaitydavęs breviorą, kas savaite eidavęs išpažintin ir t. t. ir t. t. ir kartu su tuo didelis ištvirkelis, sukčius, žmogžudys! Kaip visa tai sutaikinti? Ir jei toks tipas sedejo pacioj Lietuvos kunigijos viršunej, tai kas gi ten toliau dedasi?

Jei tokiems, kaip Purickis, Vilimas ir kiti, kurie spiovę į teologiją nuėjo „griešnam kunui“ ir „mamonai“ tarnauti, nebutų galima nieko prikišti, tai tuos, kurie be paliovos apie dorą staugia, reikia, kad Lietuvos tikinčioji visuomenė vertintų juos is jų darbų, nes dauguma jų yra anot šventraščio supuvę pabaltinti grabai pilni visokių biaurybių.

Na kunigas.

Darbininkai tik savo jėgomis pasitikėdami gali pasiliuosuoti iš fašistinės vergijos!

Tas ne patriotas, kas iždo neplėšia.

Medžiaga „lašinių bylai“.

Šiomis dienomis Kariuomenes Teisme, Kaune prasidejo garsi „lašinių byla“. Kaltinamųjų suole sedi visa dvylika krikščionių demokratų apaštalų ir jų agentų, apkaltintų smugeliavime.

Kaltinamasis aktas sako, kad krikščionių demokratų dešinioji ranka Ukininkų Sąjunga buvusi apsiemusi pristatineti Kariuomenes Intendanturai lietuviskus lašinius po 6 lit. 50 c. kilogramą, bet vieton lietuviškų, stačiusi amerikoniškus vertes tik po 3 — 4 litus kilogramą. Tuo budu esą sudaryta valstybei nuostolių sumoj 215.100 litų. Musų žiniomis tai dar ne viskas. Buvęs tuo laiku teisingumo ministeris didelis katalikas *A. Tumenas*, tai pačiai Ūk. Sąjungai ir tuo pačiu laiku be jokių varžytynių buvo atidavęs monopolį pristatineti lietuviskus lašinius *visiems Lietuvos kalėjimams*. Apie tai kaltinamasis aktas tyli. Nors kalinius ne taip jau riebiai maitina, bet sutraukus kruvon visus Lietuvos kalejimus susidaro lasinių apyvar'a keleto desetkų tukstančių kilogramų į metus. Lašiniai turejo buti pristatinejami pačių ukininkų sulig tam tikrų Ūkininkų Sąjungoj išduodamų orderių. Orderiuose buvo pažymeta vieta parašui ukininko pristačiusio lašinius ir kalejimo virsininko arba intendanturos sandelio virsininko. Jei kas šiandien patikrintų esančius Valstybes kontrolej tuos lasinių „orderius“ tai rastų, kad visi juose „ukininkų“ parašai *padirbti* Josiukų, Sakalauskų, Soblių, Volelšių, arba buvusių Ūk. Sąjungos smulkių tarnautojų, pasirašiusių ukininkų pavardemis, net kaimą nurodanti Kitaip ir buti negali — šmugelis be suklastavimo dokumentų neįmanomas. Jei geras noras butų, toje „lašinių byloje“ daug ką galetų pasakyti lašinių priemejai buvę: Kauno s d. kalejimo viršininkas *Razminas* ir ukio vadejas *Bankauskas;* dievobaimingas Šiaulių s. d. kalejimo viršininkas *Romoslauskas* ir sandelio užveizda *Bartkus;* Panevežio kalejimo viršininkas *Koržaneckas* ir kiti. Razminas su Romoslausku žino, kad jie priimdavo iš Ūkininkų Sąjungos vieton lietuviškų lašinių — *išpiaustytus iš amerikoniškų lašinių gabaliukus su antspaudomis* (kurių negalejo išskusti). Be to, Romoslauskas žino, kad Šiaulių s. d. kalejimo kieme buvo pastatyta rukykla, nuskustiems lašiniams aprukyti, kurią naujasis kalejimo virsininkas Ijjasevičius nugriove. Koržaneckas teisme galetų pasakyti, kad jis vieton lietuviškų lašinių, iš Ūkininkų Sąjungos priiminedavo pasmirdusius jautienius nelydytus taukus su visomis žarnomis ir, žinoma, po 6 litus 50 centų kilogramą! Ponas Koržaneckas dar galetų pasakyti, kad jis visą laiką pats asmeniskai vede maisto sandelio knygą, o kadangi kaliniai pasmirdusių taukų nenoredavo valgyti, tai tuo budu susidarydavo taukų ekonomija, kurią jis įrašydavo sandelio knygon pajamoms, paimdavo iš Ukininkų Sąjungos *fiktyves sąskaitas ir sulig sąskaitų asignuotus per Teisingumo M—ją pinigus su Ūk. Sąjungą pasidalindavo*. Ir dar daug ką tie ponai galetų pasakyti, jei tik žinoma, jie panoretų. Jie žino, kad šmugelis ejo ne tik su lašiniais, bet ir su rugiais, avižomis ir bulvemis. Statant tuos produktus, sutarty numatytų kondicijų nebuvo atsižiureta, „Berlyno purkos“ rudijo kampe numestos, o state javus ne ukininkai, kaip sutarty ir orderiuose sakoma, bet pirkliai žydai. Ūkininkai su ta komercija tik tiek turejo bendro, kad jų pavardes figuruoja „orderiuose“, Ūk. Sąjungos valdybų narių bei tarnautojų rankomis įrašytos.

Visi kaltinamieji žymus krikščionių demokratų veikejai k. a. Mikšys, Josiukas, Draugelis, Sakalauskas buv. seimo nariai. Likusieji irgi tos partijos priešakiniai žmones. Gal but del to jie savimi pasitikedami ir tvirtina, kad iš tos visos bylos busiąs tik „muilo burbulas“.

Pamatysime. Prie progos tenka pridurti, kad A. Tumenas, kuris budamas krikščionisku Teisingumo ministeriu, tą šmugelį pats protegavo, dabar, kaipo advokatas stoja teisman ir imasi šmugelininkus ginti. Įdomu išgirsti, ką jis pasakys.

St. B-dza.

Voldemaras apie savo ministerius ir kitus „aukštus činus“.

Įtužęs Voldemaras ant savo „paklusnių“ bendradarbių buvusių jo ministerių — Aleksos, Mustelkio, Žilinsko ir kitų perbegusių į Smetonienes abazą, štai kaip apie juos atsiliepia savo „organe“. „T. Kely“:

„.. Yra viena rušis žmogelių, greičiau *dvasios palegelių, kurie savo nusistatymus kreipia ten, kur vėjas pučia, kur asmens reikalai butų garantuoti*, kur tarnybine to asmens karjera negaletų nukenteti. Tokiuose žmogeliuose *idejos nera, arba jei yra, tai už pinigus*... Gyvenimo palepiuose tokių žmonių yra daug Bet ar tai žmones? *Tai repliojantieji žeme vežliai ir negalį pakelti galvos aukščiau savo liemens.* Ir vienok šiand en atsiduriu tokių faktų akyvaizdoj, turime pasakyti, kad tokie *Judos vakar skelbe vienas idejas šiandien po sukretimų* (po perversmo) *taikosi prie naujų aplinkybių*, pritaria naujoms situacijoms, mindo pirmiau savo skelbtąsias idejas („naujosios eros“) ir šmeižia ar tai žodžiu, ar tai paškviliais tų idejų tvirtai nusistačiusius šalininkus, net buvusius savo draugus (turima galvoj minist. Aleksos „proklamacijos“ pries Voldemarą). Ir guldom galvą, kad tokie Judos įvykus naujam sukretimui (jei įvyktų Voldemaro ruošiamas perversmas), arba grįžus senai padečiai (Voldemarui), tuč tuojau, tą pačią dieną pakeistų vel savo „nusistatymus“ pagal naują valdomąjį režimą“...

Visai be reikalo p. Voldemaras apsimetęs beždžione ima kaltinti veidrodį, kad šis buk iškraipęs jo „naujosios eros“ fizionomiją. Jis nuduoda užmiršęs, kad valdžion atejo smurto keliu su pagalba ginkluotos bandos. O kadangi sedeti valdžioj toji banda buvo per maža pajega, tai p. Voldemaras visa laiką *graibste sau šalininkus papirkinėjimais gan pinigais, gan aukštomis tarnybos vietomis ir visokiomis privilegijomis, sutrauke apie save už pinigus perkamus „žmogelius“, priveise visokių rangų Judų, suseme visą politinių partijų chlamą, surinko kiek begaledamas visokias visuomenes atmatas*, o dabar, pamatęs savo trejų metų darbo vaisius pats nustebo, lyg toji gegute pilną lizdą driežlų priperejusi!

Ir jei siandien p. Voldemaras galetų, kaip jis sako, *pakelti savo galvą aukščiau liemens*, tai jis įsitikintų, kad ne veidrodis kaltas, bet jo fizionomija kreiva.

S. Politicus.

„Provincijos nuotaika“.

Laiminga Lietuva turedama tokį „universalų“ profesorių, kaip pavyzdžiu Izidorius Tamosaitis. Jį žmones vadina lietuvišku Rasputinu, o jis tuo net didžiuojasi. Jis, kaip ir anas Rusijos Grigorij Efimovič, randa savyje pakankamai nachališkumo tarti savo „autoritetingą“ žodį visais Lietuvos gyvenimo klausimais. Kas skaite sią vasarą „L. Aide“ tilpusius jo laiskus, kuriuos jis pasivertęs *Praustu* rase „iš provincijos“, tas ga-

lejo įsitikinti, kad musų Izidoriui neliko nė vienos, nors ir painiausios lietuviško gyvenimo problemos, kurios jis savo plunksnos pabraukimu nebutų issprendęs! Atlikęs tokią svarbią misiją dabar musų Izidorius ilsisi, bet jo užpelnyti laurai neduoda ramumo mažiesiems Izidoriukams. Štai „L. Aide" iš 18. X, koks tai ožio ragas L. P-lis, imasi autoritetingai kalbėti apie „provincijos nuotaiką" rysy su Voldemaro pašalinimu. Tas naujasis kandidatas į Rasputinus, savo „dvasios tevo" įkveptas sneka, kad 1926 metų gruodžios smurtas esąs davęs Lietuvos valstiečiams ramybę, kad jie esą dabar jaučiasi *tikrais savo krašto šeimininkais*, o ne partinių kovų politiniais įrankiais, kad nepriklausoma nuo partijų tautine vyriausybe laidavusi valstiečiams *ramų gyvenimą* ir sąlygas kelti savo ir visos šalies ekonominę gerovę, kad valstiečiai esą susirupinę ne politika ir ne „ponų" tarpusavioms pestynems, bet savo rugienų arimu, kad Antanas Smetona esąs myliniausis „vadas" ir visų valstiečių didis patronas ir t. t. ir t. t., žodžiu, pasak to ožio rago, Lietuvoj dabar tik, tik ne rojus. O apie tai, kad šiandien Lietuvoj nera to kaimo, kur senos motinos neraudotų, žvalgybos užkankintų, arba kankinamų jų sunų, kad našles su mažais vaikais badauja netekę per žvalgybos malonę savo maitintojų, kad visi kas tik susigraibo pinigų bega iš Lietuvos į Braziliją ir kitus nežinomus jiems krastus, kad valstiečiai ar tai rugienas ardami ar vakarieniaudami, kas mielą dieną laukia „svečių", kurie paima juos ir išgabena į Varnius, arba į kitą apskritį po policijos priežiura, kad valstietis važiuodamas turgun turi atsisveikinti su savo žmona ir vaikais nes neužtikrintas, kad besugrįš ir daug, daug musų šiandieninej Lietuvoj yra visokių „gerovių", iš kurių galima spręsti provincijos nuotaiką ir apie kurias tas kandidatas į Tamošaičius tyčia nutylejo.

Kaip matyt ir smetoniniai fašistai nenori galvos pakelti „aukščiau savo liemens" ir beveljs knapoti senu, Voldemaro pramintu šunkeliu.

Ukininkas.

Laiškas p. Voldemarui.

Mano Augustine!

Žinau, kad esi nors ir mažo ugio, bet didelis galingas. Tatai pripažįsta ne tik tavo „draugai", kaip pavyzdžiui aš, ale ir visi nprietellai. Dovanosi man, kad negaliu čia keliais žodžiai padaryti tavo beveik trejų metų didžių darbų apžvalgos, o antra vertus tas ir nereikalinga. Visi Lietuvos gyventojai, kas turi akis tavo darbas mate, kas turi ausis apie juos girdejo. Bet ką čia Lietuva: juk visas pasaulis skambejo apie tavo „didžius darbus", apie tavo „išmintį", apie tavo „genijų". Visi sakė, kad tavyje yra pats Belzebubas įsikunijęs! Tačiau, iš pilno vylių, klastingojo pasaulio ne vienas tavo tipo „genijus" dekingumo dar nesulauke ir tur but nesulauks. Nesulaukei, mano Augustine, už savo nuopelnus ir tu jo. O juk visi žino, kad tu savo kruvino pirsto mosterejimu, geniales savo galvos krypterejimu, visus Lietuvos vidaus „nepriettelius" sakei esi nutrenkęs „pragoran", sakei tevynę „isgelbejęs". Ir kokia už tai padeka? Pats matai: pakol tu Ženevoj kovojai su paskutiniais „amžinais tautos priešais", su „parsidaveliais" ir visokiais „tevynes išdavikais", o savo genialem kalboms stebinai pasaulį,— is pakampių išlindo „tamsus gaivalai", susimete į „neatsakomingų liurbių" organizaciją ir tave negarbingai *nuverte*. Taip, nuverte, *pavare, kaip tas nedekingas gaspadorius savo pasenusį šunį*, ir tiek! Kai kas dar sako: nugnybe, kaip kraujo prisisiurbusią erkę nuo sprando! Šis, antras palyginimas nevykęs, nes tas, kam tu sedejai ant sprando, tave tik pačiupinejo (gegužės m. 6 d.), bet ne nugnybe. Aš pasiliksiu prie pirmojo palyginimo. Nors jis tau gal ir ne visai patinka, juk žinau, kad tavo norai pasenusio šunies norus prašoka, bet ant greitųjų patinkamesnio nebesugriebiau, dovanok. Mat, reikalas labai skubus—ateina žiema, o supranti,—pavarytų šunų visų vienodas likimas: terškina dantis slankiodami apie trobas kol pastimpa! Nenoriu, kad su tavimi, mano prieteliau, taip atsitiktų, todel iš gilumos širdies duodu tau sekantį patarimą:

Tu budamas diktatorimui sukurei didelial „genialų" dekretą, kurio viena dalelė stai kaip skamba:

> „Kas dalyvauja sudarytose okupuotoj Lietuvoj ar svetimose valstybėse organizacijose, kurių tikslas yra sujungti Lietuvą arba jos dalį su kita valstybe, arba (įsidek galvon) **nuversti esamąją valdžią**, arba padaryti Lietuvos valstybej suirutę – *baudžiamas mirtimi*".

Dabar klausykis toliau. Tu buvai „esamoji valdžia", taip? Sutinki ir sakai, kad dar ir iki šiol „neatsistatydinai" ir „de jure" tebesi. Vadinasi, tave *nuverte*. Reiškia, „neatsakomingų liurbių" organizacija *papilde nusikaltimą numatytą tavo dekreto pačiame pirmane paragrafe*. Be to, pats sakai, kad „neatsakomingų liurbių" organizacija tavo nuvertime buvo tik „įrankis" o pati „ranka" yra „toli", reiškia, už *Lietuvos sienų*. Kaip matai, tavo dekretas pilnai pritaikomas tave nuvertusiems „liurbiams", kurie dabar purvinom kojom braido po tavo gražų, socialistų krauju nudažytą sostą. Tai ko lauki? Pasinaudok savo dekretu ir įsakyk tavo pakrikstytam „sukin synui" Brazulevičiui visus „neatsakomingus liurbius" *pasmerkti sušaudymui, už nuvertimą „esamsios valdžios"*. Ir daryk skubiai, tuojau, pakol dar ne vėlu, nes ko gero, pats žinai, — „neatsakomingi liurbiai" gali tavo „genialų" dekretą tau paciam pritaikinti *už darymą Lietuvos valstybej suirutes*. O tuomet ir teisinkis prieš tuos „liurbius", įrodinek jiems, kad nebuvai ir nėsi kupranugaris!.. Sakai jau nebegali? Kas atsitiko? Žvalgybos viršininką *Statkų* „liurbiai" arestavo? „Sukin synas" Brazulevičius nebeklauso? Ir net visus „vilkus" Musteikis baigia isgaudyti?... Nejaugi? Vaje, vaje tu mano gerasis pritellau! Kaip gaila man tavęs! Kaip nemalonu, kad aš pavelavau su savo patarimais, kaip liudna, kad tave, *buvusį galingą Lietuvos diktatorių ištiko pasenusio šunies likimas!...* Gaila man tavęs prieteliau ir po draug p kta, kad pasaulis toks biaurus, klastingas suktas! Tai iš tikrųjų tragedija... Dar ne paskutinis aktas, sakai? Tikiu ir aš tam, kad dar ne paskutinis. Jaučiu, kad tu dar *aukštai* iskilsi... Todel nenusimink, prieteliau, dar ne viskas žuvo! Aš tikiu į tavo ateitį ir žinau, kad „neatsakomingi liurbiai" tau, kaipo „genijui" pasirėmę tavo dekretu ruošia labai puikias, geniales... kartuves! Todel baigdamas sį savo laiską noriu tau, prieteliau, palinketi laimingai pakilti *aukštyn* ir užbaigti tavo tragedijos paskutinį aktą!

Kipšas iš pakapes.

Iš Emigrantų Gyvenimo.

Zabiniec (pas Varšuvą). Čia dirbame pankiese prie žemes nusausinimo darbų. Darbas sunkus, reikia dirbti pelkese, kur iki kelio yra vandens. Dabar rudenį, kai oras atšąla, kas kart sunkiau dirbti ir jei negausime sausesnio darbo greit paliksime bedarbiai. Keliems darbininkams, sako, busią darbo iki velybo rudens, darome pastangų, kad galetume palikti ilgesnį laiką čia dirbti.

Nors darbas ir sunkus, bet visi esame patenkinti,

nes per ilgesnį laiką vis šiek tiek galima uždirbti. Keturi dirbame akordonį darbą, o vienas gauna mokesnį padieniui. Padienis uždirba 7 zl. dienai, mes uždirbame mažiau, nes dažnai trukdo dirbti lietus. Gyvename ir valgome visi kruvoje, dekojame Jums už prisiųstą „Pirmyn".

J. Ul.

IŠ ŽVĖRYNO, PALEI KALNĄ GEDIMINO.

Rapolas ir Rafał.

Vilniaus lietuvių tarpe, tur but, nesiras ne vieno žmogaus, kuris nepažintų arba nebutų girdejęs apie tulą Rapolą. Užtenka paminėti tą vardą — bematant visi žino, jog kalba eis arba eina apie išmintingąjį Rapolą, kuris netik mėgsta kitus mokinti ir pats mokintis, bet nieko neišmoksta. Tas Rapolas ir knygas rašo. Jo knygų, apdengtų pelėsiais bei voratinkliais rasi veik kiekviename lietuviškame knygyne. Žodžiu, Rapolas ne bile kas ir su juo ne bile kam susilyginti.

Politiniu atžvilgiu, Rapolas, kaip žmonės sako, esąs margas, kaip velykų kiaušinis. Nekurie tvirtina, kad tol, kol jam buvo uždarytos durys į dolerinių patriotų rumus — jis buvęs veik bolševikas. Moklnių rateliuose į padanges kelęs Janonį ir kitus pažangius rašytojus. Vėliau, kaip jam buvo leista įkelti vieną koją į dolerinių patriotų rumus — jis išsišėręs į pačią demokratą. Gi visai netolimoj praeity, kuomet jam buvo leistą netik įžengti į dolerinių patriotų rumus abiem kojom, bet net atsisėsti minkštoj kėdėj ir tarti savo išmintingą žodį — jis virtęs doreliniu ura patriotų ir fašistu. Paskutiniu gi laiku Rapolas visiems žinomas, kaipo gryno kraujo fašistas su visomis fašistinėmis ypatybėmis. Jis net p. Gabriui į Ženevą parašė pamokinantį laišką ir išbarė jį už tai, kam Gabrys drįstąs pulti *teisetą* Lietuvos vyriausybę ir t. t. Vadinas, del Rapolo politinio veido negali butų jokių abejonių. Manau, kad ir jis pats tik šypsos, kuomet jį vadina gryno kraujo, be jokių priemaišų, fašistu. Toks tai yra visiems žinomas Rapolas.

Bet kas per paukštis yra *Rafał*, iš Vilniaus lietuvių tarpo, tur but, mažai kas žino. O galimas daiktas, kad išskiriant patį *Rafał* — niekas nežino. Todel pasistengsiu skaitytojus su juo supažindinti. „Nepažįstamas" *Rafał*, vedamam draugo Tadeušo Dlugoševskio socialistiniame savaitrašty *„Polska Wolność"* 38 N-ry patalpino savo išmintingą straipsnį. Straipsnio čia neliesiu, bet paliesiu itin charakteringą *Rafał'o* laišką, kuris atspausdintas kartu su straipsniu. Tame laiške, pradetame žodžiais „Draugas Redaktoriau" *Rafał* pasisako esąs nuolatiniu *„PolskaWolność"* skaitytoju, susipažinusiu su tame laikraštyje skelbiamomis idejomis, kurios *Rafał'o* manymu *„turi rasti atgarsį kiekviename dorai galvojančiame žmoguje ir pažadinti jį prie mąstymo ar jis prideda bent kiek savo valios ir darbo statymui geresnio rytojaus žmonijai"*... Iš tos ištraukos matome, kad *Rafał* yra *aiškus socialistas*. Dar ryškesniam savo socialistinių įsitikinimų patvirtinimui, *Rafał* pabaigoj laiško rašo: *„Prawda, może „Polskiej Wolności" ci „hrabiowie" i „książęta" nie czytają, ale za to czyta lud pracujący, robotnicy. A przecież przyszłość do nich należy"*. Lietuviškai ši ištrauka skamba maž-daug sekančiai: Tiesa, gal „Polskiej Wolności" tie „grafai" ir „kunigaikščiai" neskaito, bet už tai skaito darbo žmonės, darbininkai. O juk ateitis jiems priklauso".

Dabar skaitytojų prašyčia neįsigąsti, ir skaityti mus „nepažįstamo" autoriaus parašą: *Rafał Mackiewicz*. Nemanykit, kad čia koks nors iš tiesų mums nepažįstamas. Nieko panašaus. Tas grynai socialistinės mintis parašė ir save socialistu socialistinio laikraščio redaktoriui užsirekomendavo musų gerai pažįstamas gryno kraujo fašistas „išminčius" RapolasMackevičius iš Vilniaus.

Stebetis delto? Nežinau. Juk pasaulis iš tiesų yra įvairus ir jame pilna visako. Jeigu tik vakar paaiškejo, kad gali buti ir tokiu „socialistų", kaip Plečkaitis — tai kodel negali buti ir tokiu sutverimų, kaip Rapolas, kurį iš tiesu *plečkaitininku* reikia skaityti. Toks pavadinimas jam, kaip tik atatinka, *nes tai nera koks nors prasimanymas*, kaip kad buvo lig siol „tautiškos" žvalgybos tyčiai prikergtas socialistinei politemigracijai, — bet turi *grynai realu pamatą*. Ar Rapolas-Rafał yra pirmas ir ar paskutinis plečkaitininkas dolerinių patriotų tarpe — sunku pasakyti. Man bent atrodo, kad jie visi yra plečkaitininkai tikroje to žodžio prasmej t. y. veidmainiai ir niekšai.

Laikas ne viską išgydo.

Negarbingai nuvirtus nuo sosto dolerinių patriotų išgarsintam „tautos vadui" Voldemarui ir atsidurus jų *dvasios tevui* pralotui Olšauskui už žmogžudystę kalėjime—doleriniai patriotai liko be galvos (jie ir aukščiau jos neturejo! *Red.*). Pirma jiems budavo bepigu. Voldemaras ir jo žodžiai jiems buvo *alfa* ir *omega*. O jei prie to pridėti jų *moralinį kapitalą*, kurį jiems, kaipo karštiems katalikams buvo sudaręs lietuviškųjų klerikalų dvasios tevas ir ilgametis auklėtojas pralotas Olšauskas, tai jie ir visai stipriai jautesi. Jeigu jau doleriniai patriotai per savo organą *„Vilniaus Rytojų"* imdavo kalbėti kokiu nors klausimu (o jie kaipo „universalus" sutverimai kalba visais klausimais)"—tai jie elgdavosi drąsiau negu budelis Voldemaras įsakydamas žudyti dešimtis kovotojų už Lietuvos darbo žmonių laisvę, arba drąsiau negu korikas pralotas Olšauskas nerdamas virvę Ustjanauskienei ant kaklo. Bet štai tie vargšai voldemarininkai—olšauskininkai liko biednais siratomis. Gyvenimas parode, kad jų „tautos vado" skelbtos „tautiškos" idėjos buvo paremtos ne tik šlykščiausiomis provokacijomis, bet kartu ir vagystėmis, už kurias „tautos vadui" gręsia kalėjimas; gi jų katalikiška morale paremta barbariškiausia žmogžudyste ir niekšingumu. Kas beliko daryti tiems biedniems siratoms voldemarininkams — olšauskininkams, kurstantiems doleriais „tautišmumo" ugnelę palei kalną Gedimino? Tylėti, arba pasekus deglosios pavyzdžiu neužmerkti savo kiauliškų akių ir knaisioti toliau? Grynai iš praktiškų išskaičiavimų doleriniai patriotai pasirinko pastarąjį kelią. Mat, jie samprotauja: prigimtis iš vienos pusės nuskriaudė deglęją neduodama jai ragų bet už tai iš kitos pusės atsilygino, apdovanodama ją akimis, kurios nieko nebijo.

Išeidami iš to samprotavimo ir musų doleriniai patriotai leidosi toliau, nors ir nedrąsiai kriukseti. Bet pries ką? Aišku, kad prieš politemigrantus. Krinksejimais prieš juos jie darė sau karjeras nuo 1927 metų pabaigos pelnydami iš „tautos vadų" visokius pagyrimus, medalius, o svarbiausia — dolerius ir podraug užpildydami savo laikraštuko skiltis. Tai kodel ir toliau nekriukseti pries politemigrantus, kad įgijus pas naujus „tautos vadus" malonę, gavus ėdalo ir kad kaip nors užpildžius du kart pradėjusio eiti savaitėj savo organo puslapius, kuris juk tera veik vienintele ataskaita iš jų darbuotes „tautiškoj dirvoj"? Taigi biedni siratos voldemarininkai-olšauskininkai ir pradejo senąją giesmę iš naujo.

„Vilniaus Rytojaus" 46 ir 47 Nr.Nr. net pirmuose puslapiuose pašvente vietos politemigrantams. Mes jau nekartą rašeme, kad jeigu *musų priešai mus plusta* —

tai tas *tik rodo, kad mes einam teisingu keliu.* Butų daug blogiau, jeigu jie mus už ką nors girtų. Tuomet tai jau is tiesų reiktų apsiž ureti. Plusta jie mumis ir sį kartą, iš ko mes tik džiaugiames. Bet jeigu mes į tuos jų pludimus atsiliepiam — tai tik delto, kad jie savo nuodemes stengiasi mums prikergti. Butent. „V R." 46 Nr. straipsnely, *„Ar nebus tai „idealus" kovotojai už demokratiją?"*, doleriniai patriotai rašo, kad lenkų policija suemusi tulą V. Jankauskaitę ir J. Milvydą už vagystes ir daro aliuziją, kad tiedu vagišiai ar tik nebusią iš emigrantų tarpo. Mums pasiinformavus LSDOU Vyk Komitete teko patirti, kad musų organizacijoj tokių piliečių niekad nebuvo. Gi iš kitų visai patikimų šaltinių mums teko patirti, kad tiedu vagišiai kaip tik yra ponų dolerinių patriotų aukletiniai ir šv. Kazimiero simpatikai. Ar tai tiesa nesiimam tvirtinti, nes jų nepažįstam. Bet taip kalba šio krašto lietuvninkai, kurie, matomai tuos „cnatlyvus" kazimieriečius-olšauskininkus su kun. kun. Kraujeliu, Čibiru, Bieliausku ir Raštučių priešaky gerai pažįsta.

Kas liečia str. *„Dar truputi, o viską isplepes"*, (V. R. 46 Nr.) ir *„Plečkaitininkų pasiaiškinimas"* (V. R. 47 Nr.) — tai mes tik norime įnesti maža norektą į dolerinių patriotų pasakymą pirmame straipsnely, kur kalbama, kad: *„Laikas geriausias gydytojas, jis viską išgydys"*. Taip, žmones sako, kad laikas išgydys viską. Bet is anksto galime pasakyti, kad *idiotų iš „Vilniaus Rytojaus" jis niekad neišgydis!* Nes kas *„laukas gime—tas laukas ir dves"*. Tam niekad nebus aišku, kaip Ancevičiui pareiškus savo nuomonę apie Plečkaitį LSDOU V. Komitetas, kuriame be Ancevičiaus yra dar keturi asmens, apsvarstęs Ancevičiaus strapsnį galejo nutarti kol kas nuo galutino sprendimo tuo reikalu susilaikyti ir rinkti reiktamą medžiagą. Jei žmones, kurie gyvena „tautos vadais" ir diktatoriais nežino ir nesupranta, kad du kartu du yra keturi, tai su jais tuo klausimu nera ko kalbėti.

„Byka na indyka".

Nelaimingam musų Kazimerui Veleckui savo organe „Życie Ludu", nežinia kodel labai retai pavyksta ką nors imponuojančio ir ismintingo parašyti. Bet negalima pasakyti, kad jam niekuomet nepavyktų. Esti valandelių, kada muzos ir jo kurybinę laboratoriją aplanko ir apdovanoja bent akymirksniui Kazimierą įkvepimu. Tuomet jis nors ir pora žodžiu, bet vis delto paraso tiesiog klasiškai. Matyt, kad tokia laimingą valandelę Kazimiero gyvenime buvo, ruošiant jam medžiagą „Życie Ludu" 19 N-riui, nes to N-rio vedamajame randama, Tumo žodžiais tariant, tikrą deimančiuką. Butent: Kazimieras kalbedamas apie Lietuvos fašistinio kabineto rekonstrukciją, raso, kad Lietuvos fašistai pavarydami Voldemarą ir iskeldami Tubelį išmaine *„byka na indyka"*. Kas anot Velecko išeina, kad lig siol Lietuvą valde *bulius*, dabar gi valdys *kalakutas*. Nors labai liudna, kad Lietuvoj taip dedasi, bet kartu reikia pripažinti, kad Veleckas siuo kartu tiesą pasake.

y.

Dušių ganytojas su nagaika.

Praloto Olšausko byla primine man vieną lietuviškų dušių ganytoją Vilniaus krašte. Besivažinedamas po Vilniaus kraštą kartą užklydau į P... parapiją R... valsčiuje. Šnekus kaimiečiai tarp kitų savo parapijos dyvų papasakojo man ir apie P... parapijos klebonq kun. B..., kurs matomai ne juokais yra pasiryžęs savo aveles suvaryti į dangiskąjį gardą. Klebono B... kambary sienoj visada kabo evangeliskasis šikšnos bizunas. Kartą koks tai juokdarys prisitaikęs bizuną kunigui kur tai giliai paslepe. Kilo ermideris. Pats klebonas ir jo tarnaites ieškojo po visus užkampius bizuno, bet taip ir nesurado. Po kelių dienų klebonas įsitaise naują bizuną, tik, sako, dar drutesnį. Su tuo savo bizunu klebonas B .. labai dažnai lupa pas jį su reikalais atvykstančius kaimiečius. Nejtiko kas, tuoj dvasiškas tevas griebiasi už bizuno ir duoda valią savo rankoms. Lupamas kaimietis verkia, bega pro duris, o veliau ir vel grįžta ir dar kunigui rankas išbučiuoja... Man paklausus, argi taip jau visi ir leidžiasi klebonui mušti, —kaimietis atsake — „O ką mes galim padaryt". Ir, iš tiesų, ką jie gali padaryt?

Jei Kristus Nazarietis su botagu ispleke iš bažnyčios pirklius, tai kodel Jo mokinys kun. B... negali klebonijoj lupti su bizunu tamsių, suvargusių P.. parapijos kaimiečių?

Įdomiau yra faktas, kad kun. B.. bizunas pasirodo esąs visai „demokratiškas", jis neskiria nei lyties nei luomo. Ne tik kaimiečiai, ir kun. B... tarnaites gauna ragauti kleboniškojo bizuno, bet ir.. mokytojai. Mokytoja panele Š... kartą priešpiečiais užejo į kleboniją su mokyklos reikalais. Kun. B... kuo tai nepatenkintas stveresi bizuno ir vaiiai lupt „panelę mokytoją", o tą tik verkia, nes „ką jį gali padaryti"? Atlikęs lupimo operaciją kun. B... pakviete panelę Š... pietų prie savo vaišingo stalo ir, nesistebekit, panele mokytoja sutiko ir dar šlapiom akutem sedo bendrai su „vaišingu" šeimininku pietų valgyti. Mokytojas K... pasirode dar didvyriškesnis už panelę Š... Kai klebonas B... su bizunu jį klebonijoj lupe, jis net neverke. Tiesa, pietų jis tą dieną klebonijoj nevalge, bet užtat po kelių dienų užejo klebonijon pasiskolinti klebono ploščių važiuoti į Vilnių...

Klebonas B... P.. parapijoj yra didelis diktatorius. Jis lupą ką nori ir kada nori, jis diktuoja mokytojoms madas (sijonelių ir rankovių ilgumą) jis tvarko liaudies „švietimą" ir tt. Mokytojoms klebonas pabrežia, kad prieš jį jos galinčios ir visai nuogos vaikščioti, jis nieko prieš tai neturįs, bet, gink Dieve, nevalia piktinti „tamsių kaimiečių"... Todel už klebonijos sienų mokytojos privalo nešioti ne trumpas sukneles ir butinai su rankovemis. „Švietimas" iš viso priklauso kun. B..., mat. jis yra geras bičiulis ir prietelius tų ponų, kurie Vilniuje sedi ir „diktatoriauja", nuo jo pareina mokytojų likimas. Jei kurs mokytojas kun. B... nepatinka, jis tą su pagelba savo prietelių Vilniuje visada gali išėsti ir išeda. Priešingai, jei mokytojas (a) ir ne visai atatinka savo pasaukimą, bet jei kun. B... patinka, vieta užtikrinta. Taip tai kun. B... su lupamų, bet užtat „dievobaimingų" mokytojų pagelba „šviečia" lietuvišką liaudį.

Man pasiulius kun. B... „narsumą" iskelti viešumon su pilnom pavardėm, kaimietis S. ir jo sunus praše mane to nedaryti, nes girdi, niekas iš to neiseisiąs. Ir, iš tiesų, kas leidžia save kleboniškai bestijai musti, tas jokiu budu neisdrįs tą savo begalinį sukliurimą viešai pripažinti.

J. Jšk.

Perskaitęs „Pirmyn", duok kitam.

Ats. Redaktorius ir leidejas: Stasys Dainauskas. Spaustuve „ZORZA" Vilniuje.